СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 300. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 26. грудня, 1925. VOL. XXXIII. No. 300. Jersey City, N. J., Saturday, December 26. 1925. THREE CENTS

Конґрес за участю в розоружній конференції.

ВАШИНҐТОН, 23. грудня. — Як показується з публичних заяв сенатора Бори, голови сенатового комітету для заграничних справ та головного противника вмішування Америки в европейські справи, та зі заяв других противників Ліґи Народів, президент Кулидж зєднав собі сих впливових політиків для свого пляну участи Злучених Держав у розоружній конференції, скликаній Ліґою Народів.

Президент мав згодитися, щоби представники американського уряду на розоружну конференцію виступили проти того, щоби конференція припоручила Лізі Народів виконувати умову, яка буде заключена на конференції. Президент та Бора вже навіть мали обговорити, хто має бути представником Америки на сій розоружній конференції, та згодилися на Ґібсона, представника Америки в Швайцарії.

РИМСЬКО-КАТОЛИЦЬКІ СВЯЩЕНИКИ ЗАКЛИКАЮТЬ ДО ЗАКІНЧЕННЯ СТРАЙКУ.

СКРЕНТОН, ПА., 23. грудня. — Шіснайцять римо-католицьких священиків з вуглевого округа віднеслося з публичними листами до представників властителів та представників страйкуючих майнерів, закликаючи обі сторони до навязання переговорів. Лист каже, що нема ніякої причини, чому обі сторони не малиби згодитися на посередництво безінтересовних людий (арбітрацію).

НОВИЙ СКАНДАЛ ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 23. грудня. — Мейор міста віддалив зі становища директора публичного безпеченьства ґенерала Ботлера, котрий свого часу обняв уряд серед шумних заяв, що він за кілька місяців прочистить місто з бутлеґерів. Уступаючи, Ботлер признає, що місто має тільки майже бутлеґерів, кілько воно мало, як він обнимав уряд. У своїй заяві з приводу свого уступлення, ґенерал каже, що мейор міста не давав йому виконувати обовязків, бо він йому виразно приказав не робити ревізій у великих готелях у місті Філаделфії.

ДЗВІН ДО ЦЕРКВИ ЛЮДИЙ СКЛИКАЄ.

ВАШИНҐТОН, 23. грудня. — Віцепрезидент Злучених Держав полковник Дос взяв участь в „малім парляменті", себто зборах конґресових послугачів, і тут у довшій промові закликав їх, щоби вони не курили, не кляли й не пили. Ґазети сейчас піндосять, що віцепрезидент так добре відомий зі своїх проклонів, що йому від того навіть дали прізвище, та що він виймає люльку з рота хиба тоді, як має виголошувати публичну промову. Щодо того, яке практичне становище займає віцепрезидент до напитку, ґазети не кажуть.

У СНІ ЗРАДИЛА ЗЛОЧИНЦЯ.

НЮ ЙОРК, 23. грудня. — Дня 30. липня сього року до дому купця Леонарді, що жив на вулиці Мортона, закралися в ночі два розбійники та побили сплячого Леонарді так тяжко, що сей помер.

Поліція думала спершу, що розбишаки вбили Леонарді через похибку.

Вдова жила з дитиною далі в сьому самому мешканню, а в кілька місяців опісля впросилася до мешкання своеї матери в Ліндгерсті, в стейті Ню Джерзі. Тут минувшого четверга матір пані Леонарді, пробудившися зі сну в ночі, вчула, як дочка через просоння просила через плач: „Не вбивай мене, Фред, я тобі заплачу гроші." Мати, як звичайно, поговорила про сей случай зі сусідами, і хтось зі сусідів доніс про се поліції.

Поліція визначила детективів до прослідження події, і нині арештувала в кравецькім варстаті пані Леонарді Фреда Лунарді, котрий прийшов до пані Леонарді домагатися гроший. На руці в нього найдено перстень вартости 200 долярів, який, як каже пані Леонарді, він вимусив від неї погрозами, що її вбе, як її мужа. На дальші допити поліції пані Леонарді висказала все; як Лунарді зявився в неї зараз після вбийства мужа та зажадав гроший під загрозою, що зробить її такий самий конець, як мужови; як вона оплачувалася опришкови через кілька місяців; як вона втікла з Ню Йорку, щоби спекатися його переслідувань; і як він її найшов на новому місці та далі вів свої вимушування.

Арештований не перечить вимушування, але каже, що його до сього примушував якийсь невідомий з імени мущина. Поліція не знищень, що не вірить у се виправдання, але й ще почала проти нього слідство, чи се таки не він був убийником мужа пані Леонарді.

СМЕРТЬ НАСЛІДКОМ ОГНЯ.

ВЕЙНЕСБЕРҐ, ПА., 23. грудня. — В самому осередку бізнесової частини міста вибух нині пожар, котрий знищив Довні Гавз, важну історичну памятку, одну церкву та кілька менчих будівель. Пожар гасили пожарники-добровольці. Підчас їх праці на них звалилася стіна дому, захопила 9 з них, а з того 5 вбила на місци.

РЕВІЗІЯ В УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

Дня 30 падолиста перевела львівська поліція при помочі комісаря і 5 аґентів ревізію в помешканню п. Гриця Штохмана, канд. прав і п.Володимира Снака, канд. фільософії. Мимо їх протесту проти поступку поліційних орґанів, переведено докладно ревізію і обох відставлено на вул. Яховича де по списанню протоколу п. Штохмана звільнили, а п. Снака задержали до дальшого „урядовання". За чим шукали — невідомо, нічого „підходячого" — не знайшли.

ІЗ ЦАРСЬКИХ ТАЙН.

В 1925. році припадають соті роковини повстання російських декабристів. Совєтський уряд поручив енерґійно шукати документів, що торкаються тої важної в історії Росії події. Берлінський „Руль" повідомляє, що, між иншим віднайшли записки декабриста Бріґена, з документами про походження царя Павла І. Бріґенови на спілку з декабристом Дізенгавзеном удалося доказати, що Павло І. не лише не був сином царя Петра III., що давно було звісно, але не був також і сином Катерини II. Дитина Катерини прийшла на світ нежива, але його заступили дитиною якоїсь селянки Фінки зі села Кітли під Ораніенбавмом. Катерина II. немилосердно усувала тих, котрі знали цю тайну. В 1846. році Микола І. довідався, що правдиву історію його роду знають декабристи на Сибірі і т. зв. III-ій відділ царської канцелярії. Він зарядив слідство, але воно не дало висліду.

ТУРЕЧЧЧИНА ПЕРЕСКАКУЄ 584 ЛІТ.

Молодий турецький уряд вводить ріжні реформи на всіх ділянках прилюдного й приватного життя. Не здержалося і перед календарем. І так утворено парляментарну комісію, що має зайнятися цим питанням. Комісія скінчила наради і предложила паляментови проект, щоби в Туреччині завести ґриґоріянський календар. Роблять це з практичних причин і щоби влекшити взаємини з европейськими державами. В Туреччині тепер 1342 рік геджри (утечі Могамеда з Мекви до Медини). Тому хронольоґічно Турки є ще в середновічних часах. Коли ж тепер заведуть европейське числення часу, то це рівнятиметься скокови 584 літ. А се, самособою, рекорд на полі поступового розвитку.

РОБОТА МОНАРХІСТІВ НА МАДЯРЩИНІ.

В віденських часописях появилася вістка, що Альбрехт Габсбурґ, син Фридриха, претенданта до престолу веде роботу, щоб тільки дістатися на престол. Товариство „Пробуджуючоїся Мадярщини" перетворилося на фашистівську орґанізацію, яка вибрала Альбрехта Габсбурґа своїм предсідником.

ПРИМІНИЛИ ДО „СВ. НИКОЛАЯ" ЗАКОН ПРОТИ КЛЕНСМЕНІВ.

СОЛТ ЛЕЙК СИТІ, 23. грудня. — Як по других містах, так і тут на вулицях міста появилося богато „святих Миколаїв", що перебрані за сього інтернаціонального святого, в червоній вубці, з повіваючою бородою; збирають жертви серед вуличної публики на всякі добродійні цілі. Однак в других містах нема міського закона проти ношення маски на вулицях. Такий закон видало се місто, коли воно почало боротьбу проти Ку-Клакс-Клена. Сей закон тепер примінено несподівано до „святих Миколаїв": полісмени зажадали від кождого з них, щоби він зняв маску з довгою повіваючою бородою, та доручили кождому з них завізванне до суду, де кождий „Св. Миколай" має відповідати за нарушенне міського закона проти маскування лиця на публичнім місци.

СТАТИСТИКА ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Після новійших обчислень на Закарпатській Україні, яка належить до Чехо-Словаччини, стан населення по національности є такий: Українці 327,884, Мадяри 102,144, Жиди 80,059, Чехи і Словаки 19,737, Румуни 13,610, Німці 10,460, Цигани 418, Поляки 297, Південні Словяне 118, инші 81. По вірі є греко-католиків 332,451, православних 60,986, римо-католиків 332,451, православних 60,986, 55,164, евангеликів 62,955, жиди 93,341, чесько-словацького віроісповідання 191, безвіроісповідних 1174, неозначених 300.

НАСЛІДОК ГОЛОДІВКИ.

Відомий голодомор, Голяндець Воллі, голодував раз 28 днів, щоби переконатися як довго може видержати чоловік без поживи. Тепер йому захотілося побити свій рекорд і доказати, що він видержить без їди довше. Його замкнули в склянній шафі, не допускаючи харчів. Та він не витримав, бо одної ночі дістав нападу божевілля.

КОТИ-УРЯДОВЦІ.

У видатках London Midland and Scottish Railway крім гонорарів для служби є також яких 30 фунтів стерлінґів на молоко. Молоко це видають котам, призначеним до ловлення мишей і щурів. Коти денно одержують означену порцію молока і так здобули собі право, що й вони є в списку урядовців згаданого товариства.

МЕЩКАННЯ В ГРОБІ.

В Мезетур, на Мадярщині, запримічено в однім з гробів світло. Коли заглянули до гробівця, побачили чоловіка, що варив вечерю. Показалося, що той чоловік ізза браку мешкання, жив від довшого часу в тім гробівці. Кістяк покійника положив він побіч труни, якої уживав за ліжко.

АВТОМОБІЛІ ПІДКОПУЮТЬ ПРОДУКЦІЮ ФОРТЕПЯНІВ.

Союз французьких фабрикантів фортепянів жаліється в меморіялі до влади на слабу продукцію. Каже, що національна продукція фортепянів упала на 40 процент. Нині жінки і дівчата тужать за автомобілями, а про музику ніхто не питає. То є одна з причин слабого розвитку продукції фортепянів.

З ІСТОРІЇ ДАМАСКА.

З нагоди зруйнування Дамаска французькі ґазети зацікавилися тим містом, його історією. Дамаск від найдавнійших часів впливав на Музулман. Так, приміром, є оповідання, що Могамед на запит, чому ніколи не відвідав Дамаска, відповів: „Вірному дозволений є лише один рай: земний або небесний. Я зобовязався до вічного Аллагового города, як раз у ночі глядів із берега на Дамаск. Я рішився тоді не ввійти в той земний рай, щоби ввійти до небесного". Музулмани вважають, що слава Дамаска походить ще зі старих часів перед Могамедом. Вони оповідають, що Дамаск є найстаршим містом і що Авель був убитий на недалекій горі Кусіюмі.

НЕВДАЛИЙ ШЛЮБ...

Недавно вийшов з арешту в Зборові Кароль Сурман (ур. в Пиляві, повіт Бучач, рим.-кат.) де відсиджував кару тому, що без пашпорта перейшов границю повертаючи з України. Добрі люди пожалували його а навіть засватали з місцевою укр. дівчиною. У вівторок (23/XI) в день торговий заїздить в супроводі музики п. Сурман з нареченою. Дорогою веде на торговицю господар з Таурова корову на продаж. Приглядається „молодятам" і кричить до жениха: „Ти драбе! та ти перед двома місяцями лишив жінку і двоє дітий в Таурові, а ту їдеш до шлюбу!" Жених не чекав довго, букет весільний сховав в кишеню, а сам бічними вулицями утік в дарованій нареченою, і вижиченою у сусідів одежі. Нещасна „молода" в приходській кухні скинула вельон та завинена в звичайну хустку зі стидом утікала другими вулицями до свого дому. Так буває дуже часто, коли укр. дівчина виходить за незнаного волокиту...

ЗАСУДИЛИ ВЧЕНОГО ЗА КРАДІЖ.

З Берліну доносять, що д-ра Гавка, відомого вченого археольоґа засудили на півтора року тюрми за крадіж цінних рукописів з музеїв: берлінського, лондонського, віденського і ватиканського.

ГРАД У ВЕНЕЦІЇ.

Дня 9. листопаду була у Венеції (Італія) велика буря з градом, що покрив вулиці цілою верствою леду. Того самого дня сильний вихор знищив в Римі цілий квартал бараків. Наслідком того багато родин лишилося без даху над головою.

Договір про взаїмну приязнь між СССР і Туреччиною.

МОСКВА, 23. грудня. — Правительство СССР. (союза совєтських соціялістичних републик) підписало договір з Туреччиною, яким обі сторони запоручують собі взаїмну приязнь і прихильну невтральність у випадку війни котроїнебудь умовної сторони з іншою державою.

Заступник комісаря закордонних справ Літвінов заявив, що підписанне сього договору прискорило се, що аліянти грозять війною Туреччині.

ВІДЛОЖЕННЄ АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ЛОНДОН, 22. грудня. — Сесію анґлійського парляменту відложено до 2-ого лютого, 1926.

ТЮТЮНОВИЙ МОНОПОЛЬ.

ПАРИЖ, 23. грудня. — Француські соціялісти не хотять допустити, аби американські капіталісти закупили француський тютюновий монополь і внесли вже в парляменті проект закона, по якому мала-б бути створена окрема акційна спілка, в якій мало би участь правительство і громадянство Франції. Спілка мала-б видати акцій на 30 міліярдів паперових франків (один біліон долярів). Сі акції називались би бондовими уділами і приносили-б 5% річного відсотку, а кромі того і дивіденду.

Сі уділи спілка могла-б викупити до 30 літ, а покищо правительство користало-б з готівки, на яку дало-б свої бонди.

НІМЕЧЧИНА НЕ ХОЧЕ ПУСКАТИ ЗАКОРДОН ЗЕЛІЗНИЧИХ АКЦІЙ.

БЕРЛІН, 23. грудня. — Німецька зелізнича корпорація, яка має всі зелізниці Німеччини, сього року видала акцій на 2 міліярди золотих марок, з чого четвертину дістало правительство.

З огляду, що були гадки, аби продати частину акцій закордоном, німецьке правительство спротивилось тому, заявляючи, що не може згодитись на се, бо се могло-б довести до закордонної контролі зелізниць Німеччини.

ВОДКА.

МОСКВА, 22. грудня. — На комуністичному зїзді критикували обнову виробу і продажі горівки яко неморальний почин уряду.

На се відповів Сталін, що уряд мусів се зробити, бо потребував гроший. Замісць позичати закордоном і стати рабом капіталістів, казав він, уряд вибрав водку яко нове жерело доходу.

ПРО „РОСІЙСЬКУ ДЕМОКРАТИЧНУ РЕПУБЛИКУ".

МОСКВА, 22. грудня. — Вчасі дискусії на комуністичному зїзді в Кремлі сказав Сталін, що „реформовані комуністи" мріють про „демократичну републику", в якій взяли би участь і демократи, а якої головою був би якийсь диктатор. Але до того, казав, не прийде, бо комуністи мають у своїх руках державну машинерію.

ПОСЛАННЄ ПАПИ РИМСЬКОГО.

РИМ, 23. грудня. — З нагоди Христового Різдва папа римський Пій XI видав енцикліку, в якій осуджує всі державні устрої, які не признають найвисшої влади християнства, а зокрема остерігає правительства перед ворожнечею до християнства.

Далі апелює до східних церков (православних), щоб наново обєдналися з Римом.

Відтак домагається признання повної независимости і суверенности Ватикану.

Вкінці установлює останню неділю в жовтні яко окреме свято царства Ісуса Христа на землі.

АНҐЛІЯ „НАКЛАДАЄ ПОДАТОК" НА АМЕРИКУ.

ЛОНДОН, 22. грудня. — Американці жалуються, що Анґлія „накладає податок" на Америку через ґумові продукти.

Ґумова продукція в руках британських компаній, а найбільшим ринком для неї є Злучені Держави. Тепер піднесено ціни на ґумові продукти і з Америки підуть до Анґлії сотки міліонів долярів за самі ґумові наколісні (тайрз), які знову анґлійське правительство забере в податках. З уваги на те Американці піднесли голос протесту, кажучи, що Анґлія „накладає податок" на Америку, аби Америка сама собі сплатила воєнний довг, який Анґлія їй винна.

КРИТИКУЄ АМЕРИКУ.

МОСКВА, 22. грудня. — Сюди вернувся молодий російський поет Володимир Маяковський, котрий був недавно в Америці, де читав свої поезії.

Він критикував тут Америку на зібранню „нових" російських писменників. Маяковський каже, що усе життє в Америці просякнуте грошем і погонею за грошем.

Вся мораль, штука, література, словом, все духове життє в Америці тільки під знаком доляра.

Ніхто, каже він, в Америці інакше не думає, тільки в долярових величинах. Навіть витаючись, каже, люди питаються: Чи робите гроші? Або, каже, тому, що добре виглядає, говорять: Виглядаєте як міліон долярів!, — а знову, хто зле почувається, відповідає при стрічі: Почуваюсь як два центи!

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ КЛОПОТИ

З приводу львівського процесу за замах на польського президента Войцеховського написала нюйорська ґазета Таймс статтю про польські трудности. Голос Ню Йорк Таймсу замітний тим, що досі ся ґазета вдавала зі себе великого приятеля відбудованої Польщі. Навіть ще й ся стаття держана в тоні щирої поради Полякам. Всеж таки навіть вона не могла здержатися, щоби не відслонити хоч троха відслону, гарно розмальовану польськими агентами, та показати правдиву Польщу, що вкривається за заслоною.

Таймс межи инчим пише:

„Польща потребує тільки нутрішного мира, кілько вона може дістати. Її економічний стан темний. Торговля приупала, а безробіття зростає. Вартість польського гроша, що зветься нібито золотим, обнижається. Рівновага торговлі йде в некористь Польщі (себто вона купує більше за границею, як продає поза границю, а тим самим задовжується). З ріжних департаментів польського уряду приходять неприємні вісти про поважні зловжитки. Нема в цілій середній Европі краю, котрий переходивби через такі труднощі, як польська република... Щоби розвязати сі труднощі, Польща мусить добитися до моральної стійности. Договір у Локарно встановив для неї зовнішне забезпечення зі сторони Німеччини. Відносини межи Польщею а большевицькою Росією є приятельські. Треба ще лише виробити нутрішну солідарність межи ріжними національними елементами в державі."

Як виробити сю „нутрішну солідарність межи ріжними національними елементами" польської держави та як добитися „моральної стійности", сього Таймс виразно не каже. З того, що він пише про утиски Жидів, можнаби однак вносити, що він думає рівноправність усіх національностий під Польщею.

Хто знає Поляків, той теж знає, що ся розвязка неможлива. Поляки на ніякі уступства для національностий не підуть, і угнетені народи Польщі мусять розвязувати свої природні стремління до життя через розсаджування сеї нової тюрми народів.

ОСТОРОЖНО ПЕРЕД СВЯТАМИ

Федеральний прокуратор Бакнер говорив підчас своєї промови в Ню Йорку про поважні небезпеки з уживання алькоголю.

Яко урядник має він на доказ своїх слів довгу низку фактів, які немовби на долони показують небезпеку вживання так званого „прогибіційного алькоголю". Говорив він, що за послідний рік урядові хеміки взяли коло 50,000 пробок з алькоголічних напитків, сконфіскованих прогибіційними урядниками. З того великого числа пробок відкрито отрую не в більшости, але майже в усіх, бо аж в 99 процентах пробок.

Певна річ, тут не говориться про смертельну отрую, бо в такому случаю від прогибіційного алькоголю згинулиби десятки тисяч. Ходить тут певно о отрую, але не о смертельну. Однак з другої сторони не о самий алькоголь іде, який, як відомо, є отруєю самий в собі. Тут певно прокуратор хотів сказати, що „прогибіційний алькоголь" має в собі такі отруйні складники, яких нема в алькоголю, який виробляється за дозволом держави. Себто, алькоголь, який продається беззаконною дорогою, майже ввесь отруя, яка, що правда не вбиває людий відразу, але підриває їх здоровля поволи, непомітно.

Прокуратор добре зробив, що виступив зі сею публичною осторогою перед святами Христового Різдва та Нового Року, які богато людий думає святкувати „по старому", себто „обливаючи" сі свята, як „за старих, добрих часів". Найжеж ті люди тепер маються на осторожности, бо „старі, добрі часи", коли їх так можна назвати, минулися, і нині можна „обливати" свята лишень „прогибіційним алькоголем", а він майже весь затроєний. Коли хто без того обійтися не може, найже хоча мається на осторожности та буде готов на всяке.

Всякі „муншайнери" знають, що в свята попливе богато алькоголю, і тому вони пускають на ринок богато злого „штофу", знаючи, що й такий у свята збут найде. Се повинен знати кождий, що хоче святкувати по старому, і відповідно до недбальства „муншайнерів" та „бутлеґерів" скріпити свою осторогу.

Коли нещасте случиться, тоді може й жалувати буде за пізно.

РІВНЕ ПРАВО В ПОЛЬЩІ

Новий Час пише:

До польського уряду покликано вже третього віцеміністра фінансів з кругів дідичів. Причина того ся, що дідичі не хочуть платити податків, тож надіются, що іменованнє з їх кругів міністра вплине на плаченнє податків.

Чуєш, хлопе, що сидиш на двох моргах землі?

Дідичі не платять податків. І екзекутор не приходить до [illegible] у них корови, ані подушки.

[illegible]

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР

(Слово до громадянства в Ню Йорку й Америці).

Взяв я на себе в минулім році режісерство Театром Українського Народного Дому, коли власне кажучи такого театру ще не було. Були окремі аматори, в яких створити більш-меньш гарний ансамбль навіть для невеликої песи, було надзвичайно важко. Поставивши собі мету створити дійсно український театр, а не жидівсько-московську „Малоросійщину", яку тут в Америці ріжні „антрепнери", та „режісери" підносять глядачам як „український театр", виставляючи завсіди „дурного пяного хахла", чи такогож саме неохайного Жида. Воістину тут я стрінувся з „малоросійською традиційною, немовби то чаркою, ковбасою", та безконечними „трюками" балаганного характеру. Треба було творити театр з самого початку і в першу чергу запощастило відшукати і притягнути до праці на сцені Народного Дому таких видатних артистів, як пані М. Машир і п. Карлаш, та залишити надалі в театрі прекрасну і досвідну артистку п. Е. Міліну. Це ті три сили, навколо яких уже можна було групувати інші постійні сили Українського Театару, як К. Котович, Ф. Котович, Яновський, Мережко та інші. Таким чином створено міцне ядро Українського Театру, що дає можливсіть ставити уже певний репертуар. Крім того час від часу притягаються і інші, кращі артисти з тих, що придатні до української сцени, хоч і належачих до інших театрів.

Працю в театрі я рахую тут в Америці одним із своїх національних обовязків, по ширенню дійсної української штуки серед українського населення Ню Йорку в першу чергу. До вибору штук і постановки їх я завсіди підходжу лише з тої засади, чи дасть ця штука певні довготривалі цінности для глядача і чи причиниться до піднесення його моральних і національних якостий і навіть національної свідомости. Тому я стараюсь не йти за тим, що подобається масі, а хочу дати їй те, що піднесе її вище. Театр не повинен йти за масами, а мусить вести їх до кращого. Це засада, яку я свято переняв від корифеїв українського театру Карпенка-Карого, М. Садовського. Тому завсіди, розроблюючи песу до постановки, я шукаю в літературі, в критиці, у власних спогадах все те, що може дати мені вказівки, як поставив би це М. Садовський, як відіграв би цю ролю Карпенко-Карий, Саксаганський, Заньковецька, Борисоглібська чи інші лідери українського театру в старім краю. Тому кожний дешевий „трюк", кожен зайвий „смішний" жест, чи „вставка", аби посмішити глядача дешевим ефектом, перевертає все моє нутро.

Всеж можу сказати, що внутрішнє моє почуття каже, що все те, що зроблено дотепер, це максімум можливого при даних обставинах і на тій страшно мізерній сцені Українського Народного Дому і в тій страшній галі низкій, душній. Ця тіснота і духота доводить артистів іноді до непритомности. Добре, що завіса закриває від глядача все те, що переживає артист, не по своїй вині, а по вині сцени, уборних і галі. Грати, чи ставити якусь ліпшу штуку на нашій сцені це страшна мука, само собою, що цим обнижується і гра артистів і ефект самої постановки. Ми всі на кону і за лаштунками мученики і того ніхто не хоче знати ні розуміти з тих, що й самі не дуже то добре себе почувають в парні-галі Народного Дому. Стидно і болюче робиться, що Нюйорчани не можуть збудувати собі Народного Дому хоч би такого, як у Филаделфії має Ліґа Горожан.

Я і артисти робимо все, аби поставити і розвинути театр Українського Народного Дому на відповідне значення [illegible] нам здається, що загал Ню Йорку занадто індеферентно ставиться до своїх культурно-національних закладів. Стидно і болюче робиться мені зокрема, що бачив національно-патріотичний порив і жертвенність навіть кровю українського народу в старім краю, з яким я сам ділив не один рік криваву долю, що тут в Америці все якийсь соломяний патріотизм і нічого до цеї пори не витворено на полі культури дійсно тривкого і заслугуючого імени українського. Одним з перших культурних чинників це театр національний. Створивши тут свій театр, в гарному, модерному театральному помешканню, можна не тільки прислужитись культурі, але черпати і засоби для розвитку національного життя. Не треба забувати, що в одному Ню Йорку найдеться, крім Українців, яких пів міліона Жидів з України, які завсіди заповнювали в краю українські театри і тут вони просто тужать за гарним українським театром, але їм треба дати дійсно театр, а не „буду" Українського Народного Дому в Ню Йорку.

Ми, артисти театру, робимо все, аби створити дійсний театр і певний успіх маємо, хоч добре знаємо, що ще далеко до поставленого нами ідеалу. Ми несемо свій труд, розум і здоровле, не звертаючи уваги на те, що робимо злочин перед собою і перед своїми родинами, заробляючи тут в Америці в країні високої оплати праці, по 30 до 40 центів за годину праці. Так отримую я, режісер, а артисти не мають і 10 центів на годину. Ми даємо все, що можемо, а загал нібито й не хоче нічого мати краще тої касарні, в якій жиє українська національна штука-театр, що міг би і тут в Америці стати нашою гордостю, не меньше національної пісні капелі Кошиця. Тут я мушу сказати, що і бувші співаки хору Кошиця багато праці і часу прикладали, в минувшім сезоні, до успіху Українського Театру в Ню Йорку.

Переходячи до нашого бенефісу 3-ього і 10-ого січня, скажу, що ми втрох: М. Машир, М. Карлаш і я, взяли галю Українського Народного Дому на свій риск, бо вона була в ці дні вільна і сумління наше не допускало, аби в нашім театрі в ці дні грали чужі зовсім люди для української штуки. Взявши галю, ми рішили дати те, що найкрасше для повної постановки на сцені нашій. Тому взяли „Воскресеннє" Чубатого, песу, що йшла з величезним успіхом три роки тому назад і не могла бути повторена з браку книжки. Нарешті п-ні Скубова визичила свій власний, писаний примірник песи для нашого бенефісу, за що складаємо їй тут щиру подяку. Таким чином песа, про постановку якої багато товариств просили мене на протязі минулого року і початку сего сезону, нарешті буде поставлена в наш бенефіс. Ставимо її ми ще й тому, що дієва особа песи артист Отрадін, то якраз носій ідей коріфеїв українського театру, по стопам яких ми йдемо, а Роздоров то тип тих артистів, що з української песи творять „Глупую Малоросійщину", а з театру, як такого, наживу. Щоб зрозуміти значіння театру взагалі, а українського зокрема, кожен мусить бачити цю песу, бо також буде мати величезну містецьку насолоду і багато сильних переживань, що трясуть людиною і відновлюють її душу.

Друга песа „Гетьман Мазепа", написана мною, по ріжних матеріялах, леґендах, піснях і народніх оповіданнях. Більше десяти років я збирав матеріял для цієї песи, бо війна і революція, а потім іміграція не дали мені можливости її написати. Тепер же для бенефісу я закінчив її. На тему „Мазепа" написано декілька опер в мо- [illegible] англійській та інших; а також пес в: українській, англійській, польській, тощо. Як бачите цей великий гетьман цікавив майже всі народи, але ніхто не підходив до нього, як до гетьмана, а лише висвітлювали головно одну, романтичну сторону його життя і то часто дуже артистично, але не завсіди правдиво. В українській мові песа „Мазепа" написана антинаціонально, по москвофільськи і гріх перед памятю великого гетьмана Українцям ставити таку песу у своїх театрах. „Гетьмана Мазепу" я задумав написати після того, як, прочитавши в записках М. Садовського про його відвідини могили Мазепи, в монастирі Юрія під Ґалацом, в Румунії, я сам відвідав ту могилу. Не можу передати того враження і тих почувань, які пережив, стоючи перед могилою цього найбільшого українського гетьмана-патріота, проклятого в Росії Москалями і нашими „землячками". І ті переживання до сього часу панують в моїй душі, а містичний образ гетьмана стоїть перед очима й досі.

Не знаю, наскільки я справився зі своєю задачею, але я писав так, аби постать гетьмана-патріота була зрозуміла для широких мас народу, а песа була придатна для постановок у невеликих народніх театрах, яким є і театр нашого Народного Дому.

Я певен, що ніодин український патріот не пропустить нагоди побачити цю песу, а від того, як приймуть її, буде залежати і доля песи, чи стану я друкувати її в Америці, чи одішлю до краю, де я знаю, люде інакше ставляться до театру і до своїх культурних скарбів.

Взагалі сподіваємось, що наш бенефіс покаже нам, чи варто й далі жертвувати своїм часом і силами, аби творити український театр в Ню Йорку, чи ліпше звернути свої сили так як і тисячі інших на заробіток кращого шматка хліба. Це для нас буде мірило: чи хоче загал Ню Йорку серіозного театру, чи йому лише потрібні „забавки".

Між іншим це для мене буде показчиком, чи варто почати акцію за спровадження в Америку артистів театру Садовського, що роскидані по Европі, і які тут могли би створити національну гордість — український театр. З деякими я переписуюсь, але не ризикую тягнути їх сюди, ще не довіряючи зрілости нашого загалу. Також тоді можна буде з Канади запросити сюди і балетмайстра Авраменка, що своїми танками зробив колосальний успіх в Европі і прославив український танок.

В. Кедровський.

ДОПИСІ.

СЕНТРЕЛІЯ, ПА.

Громада дбає про українські діти.

У нас тут в Сентрелії около 120 фамілій українських, а дітий до школи буде яких 100. Ті всі діти ходять до анґлійської школи і учаться там по анґлійськи, і колиб їм не дати ще і нашої школи української, то певно вони не будуть знати, чиї вони і якої народности. І до того вже у нас ішло, бо, на жаль, у нас священика нема, тільки доїздить о. Боярчук з Монт Кармел, а дякоучителеви ми платили $100.00 на місяць. Але він ще до того і в майнах робив, то вечером війде до галі на годину, щось трохи скаже і діти поутікають до дому або на улиці. Так тревало через 6 літ, аж батьки тих дітий зобачили, що нема кому відповідно школи провадити і пошукали собі другого учителя п. Івана Гуцуляка. Отож п. Гуцуляк ще не цілі три місяці, як до нас прийшов то вже є і хор діточий і представленнє діточе було 15 м. м. і на 26-го була спільна вечеря цілого хору [illegible] лось зобачити той український цвіт, котрий красно цвите. Але нашим обовязком пильнувати і підливати той цвіт, щоби не зівяв. Та що з того, коли, як то кажуть, нема села без болота. Так само і в нас не обійшлося без мудраґелів, котрі не прийшли ані на діточе представленнє ані на спільну вечерю, а хиба для того, що п. Гуцуляк за 3 місяці більше научив дітий як його попередник за 6 літ. Отож ми батьки своїх дітий складаємо і сердечну подяку Вам, пане Гуцуляк, і желаємо Вам великої сили до Вашої праці на народній ниві.

Той, що дивиться.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Повідомляється усіх членів і членкинь Тов. Українська Січ, від. 170, що річні збори відбудуться в суботу, дня 26. грудня, під ч. 72 Morris St. Початок зборів о год. 7.30 вечером. З уваги, що на річних зборах буде дуже богато важних справ до полагодження, проситься всіх прийти. На ці збори члени не повинні мати вимови: „був занятий, не міг прийти", бо цейже кождого члена повинна інтересувати господарка старого уряду, а так само і вибір нового. — Йосиф Вацлавський, секр.

КЛІВЛЕНД, О.

РІЧНІ ЗБОРИ шеровців Українського Народного Дому відбудуться в четвер, дня 31. грудня, 1925, у власній гали під ч. 2251 West 14th Street, Cleveland, Ohio. Початок точно о 7-ій годині вечер. З огляду на велику вагу справ, які мають полагодитися, проситься о як найчисленнійшу участь.

ДИРЕКЦІЯ
Українського Народного Дому
в Cleveland, Ohio.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ МАТЕРЯМ.

1. Не сповивай немовлятко тісно, бо то для нього мука.
2. До пяти місяців корми дитинку грудьми.
3. Не корми дитини кожен раз як стане кричати.
4. Булки і каші можна давати дитині по трошки щойно тоді, як покажуться зуби.
5. Ніколи не давай дитині порожної груди.
6. До пяти місяців, мий дитинку щодня, після пяти місяців що другий день.
7. Миючи, мий голову дитині.
8. Не колиши дитини, бо то морочить голову.
9. Не давай дитинки няньці-підросткови.
10. Як дитина захоріє, не трать часу, а неси до лікаря.

БІЛЬ ЗУБІВ.

Біль зубів, самособою не належить до життєвих приємностей. Але коли зважимо, що гадина має 14.175 зубів, а болить її все яких 50—60 зубів, то мусимо чоловіка вважати щасливим, бо він має лише 32 зуби.

РОЗВАЛ У ПОЛЬЩІ.

Львівське Діло з 4. грудня пише:

Польський золотий вже не паде, а летить стрімголов. Від приходу до влади нового коаліційного уряду, себто на протязі півтора тижня, вартість золотого зменьшилася вдвоє. Коли перед 10 днями за одного доляра платили 5.80 зол., то сьогодня коштує вже доляр 11.50 зол. Такі покищо успіхи виказує новий уряд в напрямі санації зруйнованого, знищеного, підкошеного в самих основах господарського життя Польщі. А що чекає нас дальше, в найблищих днях, тижнях, місяцях?

Теперішній коаліційний кабінет Польщі зложено виключно з метою економічного оздоровлення держави, привернення довіря до захитаного золотого, рівноваги в буджеті. Та як можна довести до санації державних фінансів; як можна привернути рівновагу буджету, коли тої рівноги ніколи не було, коли сам уряд підкопує свого власного золотого, скуповуючи завзято чужу валюту і видаючи щораз то нові кредитові білети, на які нема покриття? Як можна взагалі думати про направу економічних відносин, коли Польща живе понад стан, **коли більшу часть буджету зїдає армія;** коли вона з війском, інвалідами й безробітними має на своєму етапі **понад міліон осіб,** що не працюють, не продукують а живуть виключно з пенсії? Як можна говорити про якунебудь рівновагу державних фінансів, коли Польща стратила як у себе внутрі, так і за кордоном всяке **довіре** до своєї фінансової і всякої іншої політики, яка довела до того, що сьогодня золотий має ледви 29% свого справжнього покриття?

Ні! Не можна мати надії на якенебудь піднесение вартости польської валюти; на поправу економічного життя взагалі, як довго будуть отакі коаліційні уряди як теперішний при владі; як довго не прийде до радикальної реформи в буджеті; як довго не буде основно зреформоване, перебудоване ціле господарське життє. Не поможуть тут і соціялісти, що вступили до кабінету, як вчасі большевицького наступу на Варшаву 1920 р., тільки з метою ратувати державний корабель від затоплення. І немов на глум реформістичному розгонови соціялістів їх союзники з Левіятана вже протиставили домагання продовження робітного дня і редукції робітничих платень.

Соціялісти, приймаючи міністерські портфелі, поставили цілу низку домагань до нового уряду, в здійснене яких ледви чи самі вірили. В першій мірі хотіли ратувати здобутки соціяльного законодавства, а дальше не допустити до диктатури зправа (Сікорський), що грозить державі кождої хвилі, подібно, як диктатура зліва (Пілсудський).

Стоїмо перед страшною дійсністю. **Ціни на товари, оскільки їх взагалі продають, зростають з години на годину, також само ціни на всякі продукти, конечні до життя; безробітте поширюється в застрашаючий спосіб; торговля і промисл, підкошені і так податками і драчками в користь держави, тепер izза недостачі кредитів у повному застою; а нещасний селянин, що й так продає плоди своєї праці за безцін, в правдивій розпуці.**

ІЛІЯ ТЕЛИЧИН

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Г. Зелігера переробив В. К.)

(Докінчене)

(27)

Недовірчива усмішка адвоката стала ще сильніща.

„Вкінці вже не було ради. Де нема готівки, там не поможуть фальшовані білянси. Тоді, щоб удержати фірму, я вкрав з залізного сейфу два міліони долярів, яких там цілком не було. Тим чином я вирятував фірму від руїни, бо віритель почекав її з заплатою вкраденої суми".

Адвокат розсміявся тепер на голос.

„Я дав гоняти за собою майже цілих два роки як за міліоновим злодієм, поки фірма не прийшла до рівноваги. Це я побачив із біржевих курсів. Ми накупили за багато мідяних акцій, які стояли тоді під псом. Тепер вони два рази стільки варта, як при закупні. Фірма Стокс і Яркер стоїть чудово. Вона вже певне повернула ці два міліони, яких її тоді бракувало. І тому я дав себе тепер піймати детективові".

„Чудесно!" крикнув адвокат одушевлений без краю. „Це просто прегарна історія. Краще не можна видумати. Як би вона була правдива, ви мусіли би бути звільнені".

„Вона правдива!" закричав Петер Фос сердито.

„[illegible]!" успокоював його адвокат. „Припустім, що вона правдива. Але без доказів нам не повірять. Кажете, що ви додатково пофальшували книги. Мусите показати сфальшовані цифри".

„Я їх маю всі в голові!" сказав Петер Фос і почав диктувати їх адвокатові.

„Ми дамо книги провірити знавцям. Потім мусить зізнати власник фірми. Я з ним побалакаю. Він зрозуміє, що й так не дістане назад міліонів, а до того він зобовязаний вам до вдячности, очевидно, коли ця історія правдива".

„Ідіть до нього!" сказав Петер Фос. „Не пошкодить, коли ви розкажете йому цілу історію, як вона справді відбулася".

Дві години пізніще адвокат влетів назад у келію.

„Тепер я буду домагатися вашого звільнення!" гукнув він ще з дверей. „Я розповів власникові фірми Стокс і Яркер цілу історію, ту цілком неправдоподібну історію, ту зворушливу сентіментальну історію про касієра, що жертвує себе для фірми, ту історію, яку варта перекласти на всі мови. Я розповів йому історію вашого уявного злочину, і що ви думаєте? Він повірив [illegible]! Він [illegible] няв її до відома від початку до кінця. Ні разу не похитав навіть головою. Тільки дуже був збентежений тим, що за таким вірним касієром казав без причини вганяти по цілому світі цілих два роки. Він буде зізнавати у вашу користь. Тепер я вже вірю, що вас можна добути з тюрми. Містер Стокс доказав мені, що у вашу неправдоподібну історію можна повірити. Я постараюся про те, щоб більшість суддів прилучилася до нього".

„Про те тільки й ходить!" сказав Петер Фос, стискаючи йому руку. „Правда, ще деякі инші параґрафи були нарушені. Обман влади, уживання фальшивих документів і таке инше. Сподіюся, що це можна буде відпокутувати грошевою карою".

„Будете виправдані!" рішив адвокат. „Ви вийдете перед присяжних. Коли містер Стокс вірить, то й вони повірять. Вони руководяться чуттям. А такий вірний касієр, що посвячується для фірми, що з чистого ідеалізму наражується на найбільші невигоди, така людина заслуговує на ордер і державну пенсію".

Надійшов великий день, коли Петер Фос станув перед присяжними суддями. Справа пішла від початку зле. Знавці заперечили рішучо, щоб ті цифри, які давали в сумі разом два міліони, могли бути вписані додатково.

Це походить з того, коли надто добре фальшувати! подумав Петер Фос сердито.

Прокурист фірми Стокс і Яркер описав сцену відкриття крадежі. [illegible] акції Петера Фоса падали з мінути на мінуту. Боббі Дод не лишив на ньому сухої нитки і представив його як найгіршого злочинця.

Тепер прийшов на чергу Джім Стокс. Він признав усе, чого вимагав від нього Петер Фос і його адвокат, але не міг поправити ситуації.

Прокурор виказав всі неправдоподібні подробиці зворушливої історії про вірного касієра і поставив внесення на двацять років тюрми. Адвокат стояв при своїм і старався доказати невинність Петера Фоса. Але що він сам не вірив у неї, то й його промова не зробила враження і нехотячи видавалася смішною.

Коли присяжні судді подалися на нараду, Петерові Фосові перший раз стало душно. Коли Джім Стокс не схоче обізватися, його справа буде пропаща. Стокс сидів на лаві свідків, дивився перед себе і не поглядав ні на право, ні на ліво. Його бліде обличча було ніби викуте з мармору. Він ждав на рішення присяжних.

Судді вернули до салі і повідомили про вислід своєї таємної наради. Вони потвердили одноголосно вину підсудного.

Тепер Джім Стокс встав, підступив три кроки до трибуналу, підніс два пальці і сказав голосно: „Петер Фос не є злодієм. Ми умовили тоді цілу справу спільно".

Після цього зізнання на салі стало тихо. Ніхто не сумнівався в правдивости цього зізнання, навіть прокуратор. Коли судді опанували своє безмежне здивування, судова машина знов пішла в рух.

Тепер вийшла на яв решта правди. Публика приймала кожне зізнання Петера Фоса з чим раз голоснійщими проявами задоволення. Співчуття для цього найвірніщого з усіх банкових касієрів прорвало собі шлях. Душа народу виявилася бурхливо. Присяжні показували для його зізнань все більше зацікавлення. Найбільше їм подобалася певність, якою Петер Фос обрахував наперед звишку курсу мідяних акцій. Супроти того не мали ніякого значіння всі дрібні провини, яких він допустився підчас утечі.

Почуття права перемогло параґраф і Петер Фос був засуджений на пятьдесять долярів кари за лихе книговодство.

Перший, що поздоровив його, був Боббі Дод.

Зібрана публика плескала як на добрій театральній виставі.

Коли Петер Фос вийшов з судового будинку, спертий на рамя Джіма Стокса, одушевлена товпа піднесла їх обидвох на плечі і понесла в тріюмфі по вулицях. Ґазети поміщували три дні довжезні статті про цей надзвичайний випадок. Петер Фос дістав запрошення від цирку Барнума вивести на цирковій сцені свою втечу перед детективом і обїздити з тим цілий світ, але він відмовився.

Фірма Фос, Стокс і Яркер мусіла приняти втроє більше персоналу, щоби виконати доручення, що напливали з усіх боків.

„Фос!" сказав Стокс до свого нового спільника, коли все трохи успокоїлося. „Нам пощастило викрутитися з бідою. Але другий раз я вже не піду на таčий маневр".

„Я теж ні!" признався Петер Фос.

Джім Стокс почував знов охоту газардувати і ставити все на одну карту, особливо, коли фірма заплатила з легкістю довг у Діка Петона і станула на першому місці між західними юнійними банковими фірмами. Він був впертий, але Петер Фос ще більше. Він противився всім забаґанкам Стокса. Стокс розсердився нарешті izза такої недостачі зрозуміння у свого нового спільника і став легковажно вимахувати олівцем і записником в повітрі.

Тоді Петер Фос, що сидів напроти нього, перехилився через обидва столи, взяв від Стокса наперед олівець, а потім записник і сів назад на своє місце.

„Ідіть на прохід, містер Стокс!" прохав він його приязно. „Тільки не на біржу, а краще до парку. Візьміть мою жінку і йдіть з нею до театру або деинде".

Джім Стокс глянув на нього як роздратована собака.

„Як будемо так спекулювати, як ви хочете", говорив Петер Фос далі, „тоді я буду мусів найпізніще через два роки знов поправляти книги і пуститися в подорож довкола світа. Але тоді ніхто не дасться зловити на таке обманство. Я спенсіоную вас з половиною платні, якщо ви не поправитеся".

Джім Стокс усміхнувся на таку погрозу, уступив і вийшов. Але за годину він вернув назад трохи пригноблений.

„Ви не застали моєї жінки?" спитав Петер Фос здивовано.

„О, так!" відповів Стокс, обтираючи піт з чола. „Але вона була вже запрошена на вечір. Я відпровадив її, але дуже змучився. Вона хотіла мене женити. А ви знаєте, як я на цю справу дивлюся".

„Стокс!" сказав Петер Фос, підступив до нього і поклав йому руку на плече. „Вам треба відповідного товариства. Я зателеґрафую до мого дядька. Він нудиться у Штрінау такесамо, як ви тут. Бо ви завважили певне, що в підприємстві лиш один може панувати. Ви досить вже напрацювалися, а тепер можете відпочати. Приходіть тільки на одну годину перед полуднем, щоб попідписувати папери. Потім цілий день маєте вільний. Заки мій дядько приїде, ви займайтеся елеваторами або їдьте напроти нього до Ню Йорку. Він чудова людина і надається добре до вашого клюбу".

Джім Стокс пішов до збіжевих елеваторів, а потім до клюбу, де все ще балакали про два міліони, яких не було і які мимо того були вкрадені.

На другий день, коли Стокс попідписував папери і вийшов, зголосився до Фоса Боббі Дод.

„Ви певне хочете балакати з містером Стоксом?" спитав його Петер Фос і подав йому крісло.

Але Боббі Дод заперечив. Він хотів передати фірмі для спекулятивного побільшення свій чималий маєток. Крім того він хотів купити собі малу посілість з вілею і парком та покинути цілком своє дотеперішнє заняття.

(Докінчення на 4-ій стороні).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

„ОСНОВИ СУСПІЛЬНОСТИ".

Як ми вже повідомляли, великий землетрус і пожежа в Японії захопили й королівську палату в Токіо. При цьому завалилися стіни й вежі, а вогонь обхопив в одному місці „святий" високий мур й лютував у середині. Тепер узялися поправляти одну таку вежу. Мусіли тепер перекопувати землю. І як підкопали вежу, натрапили на дивні фундаменти. А саме на стоячі людські кістяки. Насамперед показались два, потім чотири, слідуючого дня пять, пізніще тринадцять. І жіночі кістяки були там. Щож робили ті люди під тим замком? Вони підпирають і несуть замок своїм життям, щоби міг устоятися довгі часи й усякій силі. Кождий княжий дім потребує таких людських підпор, коли мають устоятися. Всі замки в Японії будували на таких людських основах, під усіми руїнами є мабуть кістки васалів. Їх або засуджували, що живцем закопували в землю, або вони самі вибирали собі добровільно таку почесть: дати для своїх панів найліпший фундамент. Чи було воно сяк чи так, над цим ще спераються історики й археольоги. Та самі вони, цебто ці горожане не скажуть уже нічо, їм рівнодушне, що думають учені, професори. Королівський замок у Токіо лежить у середині міста і довкола їздять безупину залізниці, авта, вганяють усякі нинішні бизнесмени. Ніхто не спиняється тому, що в осередку міста припадково відкрили кістяки. Міністерство королівського двора приказало відправити богослуження, щоби вшанувати душі жертв. Кости жертв поховали, а на давнім місці поставлять нову вежу, але вона не матиме вже певно людських стовпів.

НАЙСТАРША ДРОГЕРІЯ.

Найстарша дрогерія є в небесному царстві, у Китаї. В Пекіні при головій вулиці стоїть дрогерія Юнг-Є-Танга, основана 1500-го року. Власник теперішньої дрогерії є потомок першого власника. Спеціяльністю дрогерії є Юнг-Є-Тангові пілюлі і тайна їх рецепти йде з батька на сина й у тому основується сила й довгі літа іступування тої дрогерії.

(Докінчення зі сторони 3-ої).

„Ага!" засміявся Петер Фос, подаючи йому циґару. „Я збридив вам трохи ваше заняття. Лекше піймати винного, як невинного, що не обтяжений нечистим сумлінням".

„Ні!" відповів Боббі Дод простодушно. „Я не хотів би більше бути в такім положенні, щоб ганятися за невинною людиною. Зрештою я цілком не такий ґеніяльний детектив, як мене окричали люди".

„Містер Дод!" сказав одушевлено Петер Фос і обняв його. „Я побільшу незабаром ваш маєток вдвоє і втроє. Ви людина, яку при всіх ваших слабих сторонах муситься полюбити. Ви хочете тепер відпочати і уживати життя. Вам треба оженитися. Ідіть до місис Фос, вона поможе вам при цьому".

„Справді?" спитав Дод зацікавлено.

„Цілком так!" засміявся Петер Фос. „Подумайте тільки, як це буде чудово, коли ми будемо продовжувати наші приязні відносини, які ми навязали в Европі. Уявіть собі такий образ. Ми сидимо в неділю пополудні десь там у вашій чудовій віллі при вині і обмінюємся нашими спогадами".

Дод уявив собі цей образ і через кілька тижнів був на найліпшій дорозі до того, щоб його здійснити.

Потім приймав радник краєвого суду Печ і ходив з Джімом Стоксом до елеваторів.

[illegible]

ДЕ ДІВАЄТЬСЯ ЗОЛОТО?

Світова продукція золота сильно й безупинно зростає. А все його за мало. Причиною тут це, що великі скількости золота що року усувають із обороту, переробляють на прикраси, понайбільше переховують або й пропадає його багато. Як обчислює одна англійська газета, ювілєри й золотники що року переробляють майже 150 тон золота, а в оборот вертається його ледви чи кілька фунтів. Дуже багато зуживають золота до позолоти инших металів, для фабрикації правдивих золотих фарб і т. д. В Індіях вважають побожним вчинком, коли хто позолотить наново бані славних святинь. Для одного такого доброго діла зуживають часто золота на сотки тисяч. Недавно один індійський рая зужив 17 тисяч англійських золотих монет, щоби в кождій шибі у вікні по середині умістити золотий орнамент. На яких 10 до 15 мілiонів долярів золота пропадає річно в Китаї. Стільки само в Індіях. Все те золото власники закопують і не рідко трапляється, що власник таких скарбів умирає не зрадивши, де скрив такі скарби. І так золото пропадає на все.

СМЕРТЬ КИТАЙСЬКОГО БАНДИТА СВІТОВОЇ СЛАВИ.

То був Корнілов, пострах стоміліонового китайського населення. Вбив тисячу Китайців і Китайок а скільки разів його зловили, стільки разів утік. Вірили, що в цілому Китаї нема йому рівного. Він примав відвагу розмовляти з ким небудь, а потім представитися: „Позвольте, що представлюся: я є Корнілов". Убивав людий чим попало: сокирою, дрючком, револьвером, пястуком, зубами. Мав такі страшні очи, що коли їх вплив у чоловіка, то наче кіт міг схопити його. Щоби вкоронувати свою смілівість, згодився з якимсь фільмовим підприємством, щоби сфотографували його. Дізналася про це поліція, окружила хату й схопила Корнілова живцем. Закувала його, повели на суд і засудили на смерть. Повісили його на шовковому шнурі, а потім дуже ніжно витягали столець і змілали його. Робили це цілих три години. Коли трицятий раз зняли Корнілова, був уже неживий.

ВСЯЧИНА.

ПАПІРОСКИ БЕЗ НІКОТИНИ.

Елеґантні денді й світові жінки наших часів залюбки курили би папіроси без нікотини та ще такі, котрі згоряючи розносять запах тютюну й ріжних мішанин. Великі фабрики тютюну відділювали нікотину з тютюневих листків при помочі хемічних засобів, але наслідком того тютюн тратив багато запаху. Тепер одна фабрика папіросів у Цюріху зуміла відділювати нікотину з тютюнового листя, а запах на тім нізщо не тратить.

ТУРЕЦЬКИЙ МЕСІЯ.

В Туреччині тепер новий релігійний рух. Як повідомляють із Трапезунта, вбогому селянинови народився син, на якого правій нозі є турецька національна відзнака, звізда і півмісяць. Є давне турецьке пророцтво, що така дитина означає народини релігійного обновителя Туреччини. Великі товпи народа ідуть туди, щоби на власні очи побачити турецького меню.

ДО ЧОГО СЛУЖИТЬ БЖОЛІ ЖАЛО?

Майже загально вірять, що жало бжолі служить виключно на це, щоби боронилася перед нападом і для оборони перед неприятелями. То не є правда. Бжоли щоправда кусаються між собою, але лише в найконечнійшій потребі. Укушення кожда бжола переплачує життям. Та зброя, яку треба переплатити життям, не є на ділі зброєю. Отже призначене мусить бути жало й до чогось иншого. І дійсно жало в першій лінії не є призначене до укушення, лише є органом, що збирає муравлиний сік, який витворюється в тілі і дальше переправляжує його. Отже жало є тонесенькою руркою, яка переправлює цю отрую в малих скількостях до меду.

ДИВНЕ ЯВИЩЕ ПРИРОДИ.

З давен давна вода Женевського озера й Ґарда то опадає то підноситься. Не є то так як у морі, а висота озера Ґарда літі була нижча трийцять центиметрів від зимової. Тепер швайцарські газети повідомляють, що ця зміна звявляється що сорок хвиль. Учені не знають яка цьому причина: чи булькані́чна, чи може є під впливом планет або вітру? Мабуть ні, бо такі впливи ділають інакше. Може колись докажуть, що з дна озера добуваються газові складники. Горячі жерела можна доказати, коли повстають воздушні міхурці, які містять сірчаний воден. Так приміром недалеко Пескіери і Сірміоне. Коли рибацькі сіти попадуть на таке місце, то гниють на протязі короткого часу.

ПОРАДИ.

Білі двері скоро й добре чистяться сальмяком і шлямовою крейдою.

Політуровані меблі натирати час до часу мягким сукном замоченим в оливі. Так вони не лише стануть лискучійші а олій змиє всі плями.

Свіжий хліб добре крається, коли ніж перед тим встромимо в горячу воду.

Крохмаль часто припалюється підчас прасування до заліза. Щоби не припілювався, розпустити крохмаль не звичайною водою, а миляною.

Поживове білля буде біле як сніг, коли варити його в розчині водня. На дві літри води дається 25 грамів водня. Тканини водень не нищить.

Щоби при тріпанню меблів не сходилися порохи, накрити їх мокрими стирками. Після витріпання меблі виглядатимуть свіжо.

Цинова посудина буде яснова, коли покласти її до содової води а потім натерти жилко...